

Гречанюк Р. В.
*д.ю.н., доцент кафедри
адміністративного права
та судочинства, Західноукраїнський
національний університет*

ДІЯЛЬНІСТЬ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Запобігання та протидія корупційним і пов'язаним з корупцією правопорушенням є одним із основних напрямків державної політики, спрямованих на захист особи від протиправних посягань, економічної безпеки держави, відшкодування заподіяної шкоди та відновлення порушених прав і законних інтересів. Із початком війни в Україні суспільне сприйняття корупції, як фактору загрози національній безпеці, розвитку держави та її стабільності, підриву її демократичних інститутів і цінностей та іміджу на міжнародній арені лише загострилось. Тому ефективне функціонування системи спеціально уповноважених суб'єктів в антикорупційній сфері набуло ще більшої актуальності. Адаптація діяльності антикорупційних органів до умов воєнного часу стало одним із пріоритетних завдань сьогодення та вимогою суспільства.

Згідно з даними Національного агентства з питань запобігання корупції (далі НАЗК) за період повномасштабної війни до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення було внесено 5516 записів, з них 3177 записів за кримінальними правопорушеннями та 1887 записів за адміністративними правопорушеннями [1]. Така суттєва перевага кількості кримінальних правопорушень в порівнянні з адміністративними за останні два роки пов'язана із змінами законодавства, відповідно до яких було продовжено терміни подання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, кінцевий строк подання якої припадає на період дії воєнного стану на дев'яносто календарних днів з дня припинення чи скасування воєнного стану [2], а фактично скасовано обов'язок подання таких декларацій. Адже згідно з аналітикою НАЗК за попередні роки до повномасштабного вторгнення, найбільшу кількість адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією становили саме порушення вимог фінансового контролю [1].

На виконання міжнародних зобов'язань та вимог суспільства Законом України від 20.09.2023 року № 3384-ІХ «Про внесення змін до деяких законів України про визначення порядку подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в умовах воєнного стану» було відновлено обов'язок подання електронних декларацій та їх перевірку НАЗК [3], що є одним із основних превентивних механізмів у сфері антикорупційної діяльності. Такий вид фінансового контролю надає можливість спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції не лише з'ясувати достовірність задекларованих відомостей, а й проводити перевірку суб'єкта декларування на наявність у нього конфлікту інтересів та ознак незаконного збагачення чи необґрунтованих активів. Також на підставі

поданої декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, НАЗК може здійснювати вибірковий моніторинг способу життя суб'єктів декларування з метою встановлення відповідності їх рівня життя наявним у них та членів їх сім'ї майну і одержаним ними доходам [4].

Важливою гарантією ефективної діяльності органів публічної адміністрації та належного виконання ними своїх функцій є їх інституційна самостійність та незалежність від стороннього впливу. Згідно з Листом про наміри Уряду України до Міжнародного валютного фонду та на виконання пункту 61 Меморандуму про економічну та фінансову політику від 19 червня 2023 року та пункту 56 оновленого Меморандуму про економічну та фінансову політику від 24 березня 2023 року Україна взяла на себе зобов'язання удосконалити правові засади діяльності спеціалізованих антикорупційних органів, зокрема в частині посилення їх організаційної незалежності та інституційної спроможності. Відповідні законодавчі ініціативи торкнулися, насамперед, Національного антикорупційного бюро України (далі НАБУ) та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (далі САП).

З метою посилення кадрового потенціалу та підвищення ефективності діяльності НАБУ у розкритті та попередженні корупційних злочинів було збільшено граничну чисельність його центрального та територіальних управлінь на 300 осіб.[5] Відповідні гарантії підвищення інституційної спроможності цього антикорупційного органу було передбачено також пунктом 3.3.2.3.1. Плану заходів Державної антикорупційної програми на 2023—2025 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 04 березня 2023 р. № 220 [6].

Наступним етапом удосконалення діяльності системи антикорупційних органів стало посилення самостійності та організаційної незалежності САП. Відповідними законодавчими змінами їй було надано статус юридичної особи публічного права, яка має відокремлене майно, що є державною власністю, рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням. Також законодавець врегулював процедури конкурсного відбору для призначення на адміністративну посаду в САП та на посаду прокурорів, визначив вимоги до членів конкурсної комісії і розміри оплати праці керівника та працівників вказаного антикорупційного органу. Законодавчі зміни дещо розширили повноваження керівника САП щодо можливості самостійно визначати її структуру, штат та організацію діяльності. Також законодавець визначив чіткий механізм підзвітності керівництва САП та процедуру проведення незалежного аудиту діяльності цього антикорупційного органу із залученням міжнародних експертів [7].

Відповідні посилення незалежності спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції та наповнення їх структури професійними і добросовісними кадрами забезпечить підвищення ефективності їх діяльності щодо попередження і припинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Національне агентство з питань запобігання корупції. Офіційний сайт.

URL:<https://corruptinfo.nazk.gov.ua/reference/map?startDay=01.10.2023&endDay=10.04.2024&filterType=2> (дата звернення 10.04.2024).

2. Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану: Закон України від 8.07.2022 р. № 2381-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2381-20#n2> (дата звернення 10.04.2024).

3. Про внесення змін до деяких законів України про визначення порядку подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в умовах воєнного стану: Закон України від 20.09.2023 р. № 3384-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3384-20#n6> (дата звернення 10.04.2024).

4. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n238> (дата звернення 10.04.2024).

5. Про внесення зміни до статті 5 Закону України "Про Національне антикорупційне бюро України" щодо посилення інституційної спроможності Національного антикорупційного бюро України: Закон України від 08.12.2023 р. № 3502-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3502-20#n2> (дата звернення 10.04.2024).

6. Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023—2025 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.2023 р. № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-%D0%BF#n32> (дата звернення 10.04.2024).

7. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо посилення самостійності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури: Закон України від 08.12.2023 р. № 3509-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3509-20#n28> (дата звернення 10.04.2024).

УДК 336.71

Карапетян О. М.
*к.е.н., доцент кафедри безпеки
та правоохоронної діяльності,
Західноукраїнський національний
університет*

Колодійчук О. А.
*приватний нотаріус, аспірант кафедри
безпеки та правоохоронної діяльності,
Західноукраїнський національний
університет*

ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

З початком повномасштабної війни в Україні підрозділом фінансової розвідки України переглянуто та оновлено пріоритети роботи. Разом із